

Ds 2012:38

Ändringar i växtskyddslagen

REGERINGSKANSLIET

Landsbyggsdepartementet

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss – hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/>

Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2012

ISBN 978-91-38-23804-2
ISSN 0284-6012

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	5
1 Förslag till lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318).....	7
2 Bakgrund	15
3 Gällande rätt	17
3.1 EU-rätt	17
3.2 Andra internationella åtaganden	20
3.3 Svensk rätt	21
4 Överväganden och förslag.....	23
4.1 Definitionen av växtprodukt och ISPM 15	23
4.2 Åtgärder mot växtskadegörare som inte är reglerade	24
4.3 Sundhetsintyg.....	27
4.4 Egenkontroll.....	34
4.5 Straffbestämmelser.....	36
5 Konsekvenser	41

5.1	Inledning.....	41
5.2	Bemyndigande om definitionen av växtprodukt (avsnitt 4:1)	42
5.3	Bemyndigande om åtgärder mot växtskadegörare som inte är reglerade (4:2)	43
5.4	Sundhetsintyg (avsnitt 4.3)	43
5.5	Bemyndigande om egenkontroll för företag med export till tredjeland (avsnitt 4:4)	47
5.6	Straffbestämmelser och sanktioner (avsnitt 4.5)	53
6	Författningskommentar	55

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås nya bemyndiganden i växtskyddslagen (1972:318). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om åtgärder för att kartlägga, fastställa frihet från samt kontrollera spridning av nya och ännu inte reglerade växtskadegörare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om egenkontroll för företag vars verksamhet är sådan att den kan innebära en växtskyddsrisik. Vidare ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela de föreskrifter som krävs för att genomföra de krav som följer av internationella åtaganden genom FAO:s internationella normer för växtskyddsåtgärder nr 15 (ISPM 15). Dessa krav gäller bl.a. behandling av träemballage mot växtskadegörare och märkning av sådant emballage med sundhetsintyg.

Det föreslås vidare att överträdelser av föreskrifter om åtgärder avseende oreglerade skadegörare samt om åtgärder vid brister i eller avsaknad av sundhetsintyg straffbeläggs. Vidare straffbeläggs obehörigt utfärdande av sundhetsintyg samt överträdelse av föreskrifter om villkor för sådant utfärdande. Straffskalan ska vara böter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

1 Förslag till lag om ändring i växtskyddslagen (1972:318)

Härigenom föreskrivs i fråga om växtskyddslagen (1972:318) dels att 1, 5, 5 a, 7, 7 a, 10 och 11 §§ ska ha följande lydelse, dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 1 a och 6 §§, dels att 3 § ska upphöra att gälla, dels att rubriken närmast före 3 § ska utgå, dels att rubriken närmast före 4 § ska lyda ”Anmälningssplikt”, dels att rubrikerna närmast före 1, 1 a och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelser

Definitioner

1 §

I denna lag *förstås* med växt: levande växt eller levande växtedel, inklusive fröer, växtprodukt: produkt av växtursprung som inte är en växt enligt denna lag och som *har*

1. karaktär av en råvara, eller
 2. genomgått en enklare bearbetning,
- växtskadegörare: art, stam, eller biotyp av växt, djur eller

I denna lag *avses* med växt: levande växt eller levande växtedel, inklusive fröer, växtprodukt: produkt av växtursprung som inte är en växt enligt denna lag och som

1. *har* karaktär av en råvara, eller
 2. *har* genomgått en enklare bearbetning,
- växtskadegörare: art, stam, eller biotyp av växt, djur eller

patogen som är skadlig för växt, växtodling eller växtprodukt,

Vad som avses med växt enligt lagen anges närmare i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

patogen som är skadlig för växt, växtodling eller växtprodukt,

Vad som avses med växt och växtprodukt enligt lagen anges närmare i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Tillämpningsområde

1 a §

Åtgärder enligt denna lag får vidtas i fråga om växtskadegörare vilka anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Sådana föreskrifter får meddelas endast när det gäller växtskadegörare som allvarligt kan skada växter, växtprodukter, växtodlingar, skogar eller annan mark.

Om det finns särskilda skäl får den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter och beslut om åtgärder som avses i 5 § och 5 a § när det gäller andra växtskadegörare än dem som avses i första stycket. Sådana föreskrifter och beslut som avser åtgärder enligt 5 § ska vara tidsbegränsade.

Åtgärder

5 §

För att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare, som omfattas av föreskrift enligt 3 § första stycket, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. förelägga fastighetsägare eller nyttjanderättshavare att vidtaga åtgärd för bekämpning av växtskadegörare på fastigheten,

2. förordna om smittrening av lokal, redskap, transportmedel eller annat föremål som kan hysa växtskadegörare,

3. förordna om smittrening eller förstöring av växt eller växtprodukt eller förpackning till växt eller växtprodukt eller om begränsning i rätten att använda växt eller växtprodukt eller sådan förpackning,

4. förbjuda sådd eller plantering av växt,

5. meddela föreskrifter om odling eller skörd av växt,

6. förbjuda eller föreskriva villkor för införsel, utförsel eller bortförande, innehav eller annan hantering av växt, växtprodukt, växtskadegörare,

För att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare får, om de förutsättningar som anges i 1 a § är uppfyllda, regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. förelägga fastighetsägare eller nyttjanderättshavare att vidta åtgärder för bekämpning av växtskadegörare på fastigheten,

2. besluta om smittrening av lokaler, redskap, transportmedel eller andra föremål som kan hysa växtskadegörare,

3. besluta om smittrening eller förstöring av växter eller växtprodukter eller förpackningar till växter eller växtprodukter eller om begränsning i rätten att använda växter eller växtprodukter eller sådana förpackningar,

4. förbjuda sådd eller plantering av växter,

5. meddela föreskrifter om odling eller skörd av växter,

6. förbjuda eller föreskriva villkor för införsel, utförsel eller bortförande, innehav eller annan hantering av

jord, kompost, gödsel eller annat odlingssubstrat och kulturer av växtskadegörare,

7. *vidtaga* eller föreskriva annan åtgärd i fråga om enskilds egendom *som finnes oundgängligen påkallad*.

Åtgärd som avses i första stycket 2, 3 eller 7 kan verkställas genom *myndighets* försorg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlåta till ett enskilt kontrollorgan som är juridisk person att i samband med införsel av växter, växtprodukter, växtskadegörare, jord, kompost, gödsel eller annat odlingssubstrat och kulturer av växtskadegörare besluta om sådana åtgärder som avses i första stycket 1–3. *Sådan överlåtelse* får även avse beslut om förbud eller villkor för införsel av eller bortförande av *växt, växtprodukt, växtskadegörare, jord, kompost, gödsel eller annat odlingssubstrat och kulturer av växtskadegörare* i enlighet med *vad som anges* i första stycket 6.

växter, växtprodukter, växtskadegörare, jord, kompost, gödsel eller annat odlingssubstrat och kulturer av växtskadegörare,

7. *vidta* eller föreskriva *andra nödvändiga åtgärder* i fråga om *enskildas* egendom.

Åtgärder som avses i första stycket 2, 3 eller 7 kan verkställas genom *myndighetens* försorg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlåta till ett enskilt kontrollorgan som är juridisk person att i samband med införsel av växter, växtprodukter, växtskadegörare, jord, kompost, gödsel eller annat odlingssubstrat och kulturer av växtskadegörare besluta om sådana åtgärder som avses i första stycket 1–3. *Överlåtelsen* får även avse beslut om förbud eller villkor för införsel av eller bortförande av *växter, växtprodukter, växtskadegörare, jord, kompost, gödsel eller annat odlingssubstrat och kulturer av växtskadegörare* i enlighet med första stycket 6.

5 a §

För att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från och kontrollera spridning av växtskadegörare *enligt 3 § första stycket* får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer

1. meddela föreskrifter om att den som odlar växter eller handlar med växter eller växtprodukter *skall* anmäla verksamheten till viss myndighet och föra anteckningar om verksamheten,

2. meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om provtagning eller undersökning av *växt, växtprodukt, jord* eller annat odlingssubstrat, mark, lokal, transportmedel, förpackning, redskap eller annat föremål som kan hysa växtskadegörare.

Åtgärd som avses i första stycket 2 kan verkställas genom *myndighets* försorg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till ett enskilt kontrollorgan som är juridisk person överlåta att i enskilda fall besluta om provtagning eller undersökning enligt första stycket 2.

För att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från och kontrollera spridning av växtskadegörare får, *om de förutsättningar som anges i 1 a § är uppfyllda*, regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer

1. meddela föreskrifter om att den som odlar växter eller handlar med växter eller växtprodukter *ska* anmäla verksamheten till viss myndighet och föra anteckningar om verksamheten,

2. meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om provtagning eller undersökning av *växter, växtprodukter, jord* eller annat odlingssubstrat, mark, *lokaler*, transportmedel, *förpackningar*, redskap eller *andra* föremål som kan hysa växtskadegörare, *samt om undersökning av sundhetsintyg*.

Åtgärder som avses i första stycket 2 kan verkställas genom *myndighetens* försorg.

6 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för företag som för exportändamål använder, producerar eller behandlar växtprodukter av trä som kan hysa växtskadegörare att utöva en egenkontroll av verksamheten som är lämpad efter verksamhetens art.

7 §

Underlåter någon att fullgöra skyldighet som ålagts honom med stöd av 5 §, kan myndigheten låta verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad.

Om någon inte fullgör en skyldighet som han eller hon har med stöd av 5 och 7 a §§, kan myndigheten låta verkställa åtgärden på hans eller hennes bekostnad.

7 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sundhetsintyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sundhetsintyg och deras hantering. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om

1. avlägsnande eller ogiltigförklarande av ett sundhetsintyg om det finns brister i intyget, och

2. användning, behandling eller förstöring och andra liknande åtgärder av växter, växtprodukter eller andra föremål som kan hysa växtskadegörare om det finns brister i eller om det saknas ett sundhetsintyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till en juridisk person att utfärda sådant sundhetsintyg som krävs vid handel med växter eller växtprodukter eller vid utförsel av växter eller växtprodukter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till en juridisk person att utfärda sundhetsintyg som krävs vid handel med växter eller växtprodukter eller förflyttning av växter eller växtprodukter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för ett överlämnande som avses i andra stycket.

10 §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. inte gör anmälan enligt 4 §,
2. inte följer ett föreläggande eller bryter mot en föreskrift eller ett förbud som har meddelats med stöd av 5, 5 a, eller 7 a §, eller
3. åsidosätter skyldighet enligt 6 §.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. inte gör anmälan enligt 4 §,
2. inte följer ett föreläggande eller bryter mot en föreskrift eller ett förbud som har meddelats med stöd av 5, 5 a, eller 7 a §,
3. åsidosätter en skyldighet enligt 6 §, eller

4. utfärdar sundhetsintyg utan att ha fått uppgiften överlämnad till sig enligt 7 a § andra stycket.

11 §

Statens jordbruksverks beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas *hos* allmän förvaltningsdomstol. Statens jordbruksverks beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen får överklagas *till* allmän förvaltningsdomstol.

Detsamma gäller beslut som har meddelats av ett enskilt kontrollorgan.

Jordbruksverket för det allmännas talan *hos* allmän förvaltningsdomstol, om det överklagade beslutet har meddelats av ett enskilt kontrollorgan.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut som har meddelats med stöd av 5, 5 a *eller* 7 § gäller omedelbart, om inte något annat bestäms. Beslut som har meddelats med stöd av 5, 5 a, 7 *eller* 7 a § *första stycket* gäller omedelbart, om inte något annat bestäms.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

2 Bakgrund

Statens jordbruksverk lämnade i september 2007 till Jordbruksdepartementet ett förslag till ändringar i växtskyddslagen (1972:318). Regeringen beslutade i december 2010 att ge Jordbruksverket i uppdrag att ta fram ett prioriterat förslag. Detta uppdrag redovisades den 24 mars 2011 genom Jordbruksverkets rapport (dnr 20-12328/10). Rapporten innehåller förslag som syftar till ett tydligare genomförande av FAO:s internationella normer för växtskyddsåtgärder nr 15 (International Standards for Phytosanitary Measures, ISPM 15) och Rådets direktiv 2000/29/EG av den 8 maj 2000 om skyddsåtgärder mot att växtskadegörare på växter eller växtprodukter förs in till gemenskapen och mot att de sprids inom gemenskapen (EGT L 169, 10.7.2000, s. 1, Celex 32000L0029). Vidare innehåller rapporten förslag om införande av regler om egenkontroll. Förslagen i denna promemoria bygger på de av Jordbruksverket redovisade förslagen.

3 Gällande rätt

3.1 EU-rätt

Växtskyddsdirektivet

Huvuddirektivet på växtskyddsområdet är rådets direktiv 2000/29/EG av den 8 maj 2000 om skyddsåtgärder mot att skadegörare på växter eller växtprodukter förs in till gemenskapen och mot att de sprids inom gemenskapen. Direktivet harmoniserar medlemsstaternas lagstiftning på växtskyddsområdet. Till direktivet är fogat nio bilagor som innehåller tekniska bestämmelser.

Direktivet innehåller huvudsakligen bestämmelser som anger syfte, definitioner och ramar för växtskyddskontroller och andra åtgärder för att motverka introduktion av växtskadegörare, utrota förekommande angrepp eller om detta inte är möjligt hindra vidare spridning av växtskadegörare. Skadegörare på växter och växtprodukter hanteras i en föränderlig omvärld och gemenskapen måste snabbt kunna vidta adekvata åtgärder. Direktivet ger ett sådant utrymme genom att bemyndiga kommissionen att utfärda kompletterande lagstiftning. Kommissionen har utfärdat en rad tillämpningsdirektiv, samt beslut som bl.a. inkluderar nödatgärder mot för EU nya skadegörare.

Direktivet skiljer mellan skadegörare som inte har påvisats i gemenskapen, skadegörare som endast finns i en begränsad del av gemenskapen och skadegörare för vilka det finns särskilda

skyddsintressen i specifika områden inom gemenskapen. En medlemsstat eller del av sådan stat kan i det senare fallet få status av skyddad zon för en viss skadegörare som den bevisligen är fri från, och därmed möjlighet att ställa striktare krav på exempelvis införseln. Förteckningen över reglerade växtskadegörare uppdateras fortlöpande.

Enligt artikel 1 gäller direktivets skyddsåtgärder mot introduktion av skadegörare på växter eller växtprodukter till medlemsstaterna från andra medlemsstater eller från tredjeland. Medlemsstaterna ska utse en ansvarig central myndighet för sådana frågor som faller under detta direktiv.

I artikel 2 definieras flera centrala begrepp, däribland växt, växtprodukt och skadegörare. I artiklarna 3–5 finns bestämmelser om att medlemsstaterna ska förbjuda införsel till sina områden av vissa skadegörare samt växter och växtprodukter som särskilt anges i bilagorna till direktivet. I artiklarna 10 och 11 finns bestämmelser om växtpass. Det är ett dokument som ska åtfölja vissa växter och växtprodukter vid handel på den inre marknaden och vid andra förflyttningar inom eller mellan medlemsstater. Växtpasset krävs för ett begränsat antal växter och växtprodukter som utifrån risken att sprida växtskadegörare bedöms som särskilt riskabla. Växtpasset intygar att växterna eller växtprodukterna ingått i ett officiellt system för kontroll och är fria från allvarliga växtskadegörare. För växter som inte uppfyller kraven anges åtgärder för att hindra spridning av skadegörare. Bestämmelserna om växtpass gäller i huvudsak för den yrkesmässiga handeln med växter och växtprodukter, men för vissa växtslag, exempelvis utsädespotatis, gäller kraven även för förflyttningar som utförs av privatpersoner. För växter och växtprodukter från tredjeland ligger ansvaret för utfärdande av växtpass på medlemsstatens officiella myndighet, i anslutning till importkontrollen. För växter och växtprodukter med ursprung i gemenskapen får växtpassen utfärdas av producenter som är registrerade och som kontrolleras av den officiella myndigheten.

Bestämmelser om offentlig kontroll finns i artiklarna 6, 12 och 21. Enligt artikel 6 ska medlemsstaterna utöva offentlig

kontroll över de växter som omfattas av krav på växtpass. Kontrollen ska omfatta producenter som registrerats i enlighet med direktivet och den ska säkerställa att växterna inte är angripna av allvarliga växtskadegörare. Under vissa förutsättningar får medlemsstaten undanta viss lokal omsättning från kontrollen. Enligt artikel 12 ska medlemsstaterna även organisera officiella stickprovskontroller på platser där växter som omfattas av krav på växtpass produceras, lagras, förflyttas och försäljs. Kontrollerna ska säkerställa att direktivets krav uppfylls avseende främst växternas sundhet och de sundhetsintyg som ska åtfölja växterna. Om kraven inte uppfylls får offentliga åtgärder vidtas enligt artikel 11 för att förhindra spridning av skadegörare. Enligt artikel 21 får kommissionen låta utföra kontroller i samarbete med växtskyddsmyndigheten i medlemsstaten. Dessa kontroller ska säkerställa en korrekt och enhetlig tillämpning av direktivet i medlemsstaterna.

I artiklarna 13, 13a, 13b, 13c, 13d och 13e finns bestämmelser om offentlig kontroll i samband med import. Enligt artikel 13 ska importerade sändningar med reglerade varor kontrolleras för att säkerställa att direktivets krav uppfylls avseende växternas sundhet och de sundhetsintyg som ska åtfölja växterna. Artikeln anger också krav angående sändningarnas tullmässiga status. Artikel 13a ger närmare anvisningar om importkontrollen och för sundhetscertifikaten. Artikel 13b handlar om samverkan med tullmyndigheten, transitering av sändningar samt importkontroller som äger rum i avsändarlandet. Den ger också möjlighet till undantag från kraven för små kvantiteter, material för vetenskaplig verksamhet samt för bearbetning av importerade varor i gränsområden. Artikel 13c ger anvisningar om tulldeklaration och förhandsanmälan av sändningar. Artikeln anger var växtskyddskontrollens olika moment ska utföras, krav på sådana inspektionsplatser, regler för EU-bidrag till deras utrustande samt krav på att medlemsstaterna listar dessa inspektionsplatser och meddelar kommissionen. Artikel 13c listar offentliga åtgärder som ska vidtas avseende sundhetscertifikat och växter, växtprodukter m.m. när en sändning inte uppfyller direktivets krav, samt

hur avvikelserna ska meddelas kommissionen och ansvarig myndighet i ursprungslandet. I artikel 13d finns bestämmelser angående avgifter för importkontroll. Artikel 13e ger anvisningar för utformningen av sundhetscertifikat.

I artikel 16 finns bestämmelser angående angrepp av allvarliga växtskadegörare som tidigare inte påvisats i medlemsstaten. Medlemsstaten ska meddela varje sådant angrepp av en ny växtskadegörare till kommissionen och de andra medlemsstaterna. Medlemsstaten ska också vidta alla nödvändiga åtgärder för att utrota skadegöraren, eller om det inte är möjligt, förhindra vidare spridning av skadegöraren. Medlemsstaten får vidta nödvändiga nationella nödåtgärder och upprätthålla dem tills kommissionen granskat situationen och antingen beslutat om gemensamma nödåtgärder eller beslutat att medlemsstaten ska upphöra med sina nationella åtgärder.

3.2 Andra internationella åtaganden

Internationella normer för växtskyddsåtgärder

Internationella normer för växtskyddsåtgärder finns bl.a. genom standarder, riktlinjer och rekommendationer från Världshandelsorganisationen (WTO) genom överenskommelsen om tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, SPS-avtalet). Normerna har antagits under Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (Food and Agriculture Organization, FAO) av CPM (Commission on Phytosanitary Measures), som är det styrande organet för den internationella växtskyddskonventionen (International Plant Protection Convention, IPPC). Sverige har tillträtt den nämnda konventionen. Nu aktuella normer är i sig inte bindande regler, utan blir det först när konventionsparterna genomför dem i sin lagstiftning.

FAO:s internationella normer för växtskyddsåtgärder nr 15, Riktlinjer för reglering beträffande träförpackningsmaterial i

internationell handel (International Standards for phytosanitary measures, Regulation of wood packaging material in international trade, ISPM no 15, 2009) är en internationell standard för träemballage som används i internationell handel med varor. Normen beskriver växtskyddsåtgärder som minskar risken för introduktion och spridning av allvarliga växtskadegörare vid användning av träemballage. Träemballaget kan utgöras av enskilda trästycken (stödjevirke) eller träemballage som sammansatts av flera trästycken, såsom pallar, pallkragar, packlådor och kabeltrummor. Åtgärderna inkluderar olika metoder för att behandla träet så att skadegörare dödas och märkning av behandlat emballage på sådant sätt att det företag som utfört behandlingen kan spåras. Endast träemballage som behandlats enligt normen får märkas med IPPC:s logotyp, som ska erkännas som sundhetsintyg av importerande länder. Konventionsparter ska ha system som säkrar att märkt träemballage har behandlats enligt normens krav. År 2009 reviderades normen och bl.a. infördes bestämmelser för reparation och återuppbyggnad av träemballage för att säkra att endast behandlat och märkt trä används alternativt att hela träemballaget behandlas på nytt och märks om.

3.3 Svensk rätt

Växtskyddslagen (1972:318)

Bestämmelser om växtskydd finns i växtskyddslagen (1972:318) och i förordningen (2006:817) om växtskydd m.m. Syftet med bestämmelserna är att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare som allvarligt kan skada sådana växter som omfattas av lagen. För att kunna åstadkomma detta finns i lagen bestämmelser om Jordbruksverkets befogenheter att vidta vissa särskilt angivna åtgärder för att komma tillrätta med växtskadegörare. Enligt lagen är en innehavare av mark, byggnad eller transportmedel skyldig att lämna tillträde för en åtgärd enligt lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. I lagen

finns även straffbestämmelser och bestämmelser om överklagande. I förordningen finns vissa bestämmelser om tillsyn över att det inte införs eller sprids gods i strid med förordningen.

4 Överväganden och förslag

4.1 Definitionen av växtprodukt och ISPM 15

Promemorians förslag: Det införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om vad som avses med växtprodukt enligt växtskyddslagen.

Skälen för promemorians förslag

I International Standards for Phytosanitary Measures, ISPM 15, finns krav gällande bl.a. behandling mot växtskadegörare, märkning, och reparationer när det gäller trä som används som emballage vid internationella transporter. Många länder har infört kraven från ISPM 15 i sina importkrav, EU gjorde det 2005. Sverige har en skyldighet att uppfylla normens krav bl.a. när det gäller träemballage som tillverkas, repareras eller återuppbyggs i Sverige.

I rapporten föreslås att begreppen träemballage, återuppbyggt träemballage samt ISPM 15 definieras i växtskyddslagen och att begreppet träemballage införs i de bestämmelser som reglerar vilka åtgärder som får vidtas mot växtskadegörare.

Trä av det slag som avses i ISPM 15 måste emellertid anses omfattas av begreppet växtprodukt i växtskyddslagen. Det har i förarbeten till växtskyddslagen angivits att med växtprodukt

avses produkt av växtursprung som har karaktär av råvara såsom exempelvis timmer eller spannmål eller sådan produkt som har genomgått enklare behandling, exempelvis virke och enklare träkonstruktioner såsom träemballage och monteringsfärdiga hus (prop. 2005/06:128 s. 311). För att undanröja de tveksamheter som kan finnas angående detta kan det dock finnas anledning för Jordbruksverket att i föreskrifter närmare precisera vad som avses med växtprodukter. Det bemyndigande som i dag finns i växtskyddslagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om vad som avses med växt bör därför kompletteras med samma möjlighet avseende begreppet växtprodukt. Det föreslagna bemyndigandet ger även förutsättningar att meddela föreskrifter som innebär ett tydligare genomförande av artikel 2.2 i direktivet där det anges att direktivets bestämmelser avser trä då det används vid lastning, som garneringsträ, avståndsklossar, för lastpallar eller som förpackningsmaterial som används vid transport, förutsatt att det medför en växtskyddsrisik.

Märkning av träemballage i enlighet med kraven i ISPM 15 utgör ett sundhetsintyg i växtskyddslagens mening. Det är därmed inte nödvändigt att definiera och föra in ISPM 15 som begrepp i växtskyddslagen.

4.2 Åtgärder mot växtskadegörare som inte är reglerade

Promemorians förslag: Den myndighet som regeringen bestämmer ska, om det finns särskilda skäl, få meddela föreskrifter och beslut om åtgärder för att bekämpa, hindra spridning av, kartlägga förekomst av, fastställa frihet från och kontrollera spridning av växtskadegörare även avseende andra växtskadegörare än sådana som anges i föreskrifter.

Föreskrifter och beslut för att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare ska vara tidsbegränsade.

Skälen för promemorians förslag

I artikel 16.1 i direktivet ställs kravet att varje medlemsstat omedelbart ska anmäla förekomsten av i direktivet reglerade skadegörare till kommissionen. Medlemsstaten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att utrota skadegöraren och, om det inte är möjligt, förhindra spridning av sådan växtskadegörare. Vid införsel av reglerade växter och växtprodukter från tredjeland ställs i direktivet kravet att medlemsstaterna ska kunna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skydda gemenskapens territorium från införsel och spridning av i direktivet reglerade växtskadegörare (artikel 16.2 andra stycket). Medlemsstaterna ska enligt artikel 2.1 h) i direktivet kunna genomföra regelbundna och systematiska officiella undersökningar rörande närvaron av växtskadegörare inom s.k. skyddade zoner. Motsvarande krav på kartläggning ställs även i andra EU-rättsakter. Även när det gäller växtskadegörare som inte anges i direktivet, s.k. oreglerade växtskadegörare, ställs kravet att medlemsstaten omedelbart ska anmäla faktisk eller misstänkt förekomst av sådana inom dess territorium till kommissionen och de andra medlemsstaterna. Vidare ska medlemsstaten kunna vidta åtgärder som förhindrar spridning till andra medlemsstaters territorium (artikel 16.2 första stycket). Vid överhängande fara har medlemsstaterna rätt att vidta åtgärder innan kommissionen fattat beslut i frågan samt vidta åtgärder som går utöver vad kommissionen beslutat (artikel 16.2 tredje stycket i direktivet). Vidare har kommissionen möjlighet att besluta om att tillfälliga skyddsåtgärder mot växtskadegörare ska vidtas av medlemsstaterna (artikel 16.5 i direktivet).

I växtskyddslagen finns i dag bestämmelser som ger möjlighet, om det finns synnerliga skäl, att bekämpa växtskadegörare som inte finns angivna i Jordbruksverkets föreskrifter. Dagens bestämmelser i växtskyddslagen ger emellertid inte möjlighet att vidta några andra åtgärder än bekämpning beträffande växtskadegörare som inte är reglerade i föreskrifter. För att genomföra direktivets krav på att medlemsstaten ska kunna vidta även andra

åtgärder än bekämpning beträffande oreglerade skadegörare bör bestämmelser införas i växtskyddslagen som ger möjlighet till detta. Således bör i växtskyddslagen införas en möjlighet, om det föreligger särskilda skäl, att vidta åtgärder, förutom för att bekämpa, även för att kartlägga, fastställa frihet från, kontrollera spridning av och att hindra spridning av oreglerade växtskadegörare som kan orsaka allvarlig skada. Åtgärder för att bekämpa skadegörare och för att hindra spridning av dessa kan vara ingripande för enskilda. Föreskrifter eller beslut om sådana åtgärder bör därför vara tidsbegränsade.

När det gäller åtgärder för kartläggning, fastställande av frihet från och kontroll av spridning av växtskadegörare är detta ett kontinuerligt pågående arbete även när det gäller oreglerade växtskadegörare. Detta bl.a. för att uppfylla direktivets krav på omedelbar anmälan vid förekomst av sådan skadegörare. Åtgärder av nämnda slag berör i många fall inte den enskilde eller är av mindre ingripande karaktär för denne. Det sagda medför att åtgärder av detta slag inte bör vara förenade med krav på tidsbegränsning. I dag krävs enligt växtskyddslagen synnerliga skäl för att föreskrifter eller beslut om åtgärder för att bekämpa oreglerade skadegörare ska få meddelas. Detta krav ger ett mycket begränsat utrymme att vidta åtgärder mot oreglerade växtskadegörare. För att uppfylla de krav på åtgärder som EU ställer på medlemsstaterna bör föreskrifter eller beslut angående samtliga de föreslagna åtgärderna angående oreglerade växtskadegörare vara möjliga att meddela om det föreligger särskilda skäl. Sådana särskilda skäl kan vara att förhindra omfattande och allvarlig skada eller att det föreligger ett brådskande behov av att vidta åtgärder beträffande en ny skadegörare.

När det gäller växtskadegörare som finns angivna i Jordbruksverkets föreskrifter, reglerade växtskadegörare, innebär de nu föreslagna bestämmelserna inte någon ändring i sak.

4.3 Sundhetsintyg

Promemorians förslag: För att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från och kontrollera spridning av växtskadegörare ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undersökning av sundhetsintyg. Vidare tydliggörs att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hanteringen av sundhetsintyg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om att avlägsna eller ogiltigförklara sundhetsintyg vid brister i sådant intyg samt om användning, behandling eller förstöring och andra liknande åtgärder av växt, växtprodukt eller annat föremål som kan hysa växtskadegörare vid brister i eller avsaknad av sådant intyg. Om någon underlåter att fullgöra skyldighet enligt denna bestämmelse ska Jordbruksverket kunna verkställa åtgärden på hans eller hennes bekostnad.

Beslut om åtgärder på grund av brister i eller avsaknad av sundhetsintyg ska gälla omedelbart, om inte annat bestämts.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer ska även kunna överlämna till en juridisk person att utfärda sundhetsintyg som krävs vid förflyttning av växter eller växtprodukter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för sådant överlämnande.

Skälen för promemorians förslag

Allmänt angående krav enligt ISPM 15

I International Standards for Phytosanitary Measures No 15, ISPM 15, finns krav gällande trä som används som emballage vid transporter i internationell handel. Dessa krav avser bl.a. behandling mot växtskadegörare och märkning vid tillverkning, repara-

tion och återuppbyggnad. Träemballage används för många olika slag av varor och transporter och ett stort antal länder har infört kraven från ISPM 15 i sina importkrav. EU har, när det gäller import från tredjeland, gjort det från och med den 1 mars 2005 genom Kommissionens direktiv 2004/102/EG av den 5 oktober 2004 om ändring av bilagorna II, III, IV och V till rådets direktiv 2000/29/EG om skyddsåtgärder mot att växtskadegörare på växter eller växtprodukter förs in till gemenskapen och mot att de sprids inom gemenskapen (EGT L 309, 6.10.2004, s. 9). Genom Sveriges tillträde till den internationella växtskyddskonventionen (IPPC) finns en skyldighet att beakta kraven i ISPM 15 även vid export. Även enligt Världshandelsorganisationens avtal om sanitära och fytosanitära frågor (SPS-avtalet) ska tillgängliga internationella standarder följas, för att tillgodose principen om harmonisering. Sverige har således en skyldighet att beakta normens krav bl.a. när det gäller träemballage som tillverkas, repareras eller återuppbyggs i Sverige. I ISPM 15 anges krav på metoder för behandling av virke för att hindra introduktion och spridning av växtskadegörare samt hur träemballage som behandlats enligt standarden ska vara märkt. Vidare har enligt ISPM 15 nationella växtskyddsmyndigheter i såväl det exporterande som importerande landet särskilda förpliktelser för att uppfylla kraven i normen. Det gäller bl.a. godkännande av anläggningar och företag som ges rätt att använda i normen angiven märkning, övervakning av behandlingen av virke och användningen av märkning samt åtgärder när normens krav inte uppfylls.

För att uppfylla ISPM 15 krävs att virke som används vid reparation av träemballage har behandlats och märkts i enlighet med normen. Vid återuppbyggnad av träemballage byts en större andel av trämaterial ut och normen kräver då att all tidigare märkning avlägsnas och att träemballaget i sin helhet behandlas på nytt samt att ny märkning påförs emballaget. I de fall som det är oklart om samtliga komponenter i träemballaget behandlats enligt ISPM 15 ställs enligt normen kravet att enheten behandlas på nytt och märks i enlighet med denna eller att träemballaget

destrueras eller på annat sätt hindras från att användas i internationell handel.

Den nationella växtskyddsmyndigheten i det importerande landet har enligt ISPM 15 en skyldighet att underrätta motsvarande myndighet i exportlandet eller tillverkningslandet vid fynd av växtskadegörare i träemballage, bristande märkning eller andra avvikelser från normens krav.

Godkännande av företag och förbud att använda märkning

Märkning i enlighet med kraven i ISPM 15 utgör ett sundhetsintyg i växtskyddslagens mening. I växtskyddslagen finns i dag en bestämmelse som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att överlämna till företag eller annan juridisk person att utfärda sundhetsintyg. Kraven i ISPM 15 på godkännande av företag som märker träemballage enligt normen och deras anläggningar kan därmed genomföras genom att växtskyddslagen kompletteras med en bestämmelse som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att föreskriva om villkor för överlämnande av uppgiften att utfärda sundhetsintyg.

Endast företag till vilket ett överlämnande av det slag som nämns ovan har skett har rätt att utfärda sundhetsintyg. Bestämmelser som uttryckligen anger att det är förbjudet för andra företag än de till vilka ett överlämnande skett att märka träemballage enligt normen är därmed inte nödvändiga.

Undersökning av sundhetsintyg

Enligt artikel 16.1–2 i direktivet ställs krav på medlemsstaterna att vidta åtgärder mot såväl i direktivet reglerade som oreglerade skadegörare. De åtgärder som avses är bl.a. att utrota växtskadegöraren och, om det inte är möjligt, förhindra spridning av den. Vid införsel av växter och växtprodukter från tredjeland

som anses medföra en överhängande fara för införsel eller spridning av växtskadegörare ställs i direktivet kravet att medlemsstaterna omedelbart ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skydda gemenskapens territorium från faran. Vidare ska medlemsstaterna, enligt artikel 13.1 ii) i direktivet, i samband med import av reglerade växter och växtprodukter från tredjeland utföra dokumentkontroller där åtföljande sundhetsintyg granskas. Dokumentkontroll vid import från tredjeland ska även, enligt artikel 13.3 i direktivet, kunna omfatta träemballage och dess märkning, vilket är den relevanta formen av sundhetsintyg i detta fall. På den inre marknaden föreskriver direktivet att växtpass används som sundhetsintyg. Enligt artikel 12 i direktivet är medlemsstaterna skyldiga att organisera officiella kontroller för att säkerställa att reglerade växter och växtprodukter uppfyller kraven bl.a. avseende sundhetsintyg.

För att uppfylla direktivets krav i ovan nämnda hänseende krävs bl.a. bestämmelser som gör det möjligt att genom provtagningar och undersökningar kontrollera växter och växtprodukter samt andra föremål som kan hysa växtskadegörare. En sådan bestämmelse finns i dag i växtskyddslagen. Det måste därutöver vara möjligt att undersöka sundhetsintyg som hör till växter eller växtprodukter för att fastställa vilka risker dessa föremål kan innebära och därmed uppfylla de krav på kontroll som direktivet innebär. En sådan undersökning bör vara möjlig att företa även om sundhetsintyget förvaras på en annan plats än växten eller växtprodukten ifråga. En bestämmelse i växtskyddslagen som gör det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undersökning av sundhetsintyg bör därför införas.

Åtgärder vid brister eller avsaknad av sundhetsintyg

ISPM 15 innehåller bestämmelser som reglerar märkningens utformning samt hur den ska placeras på träemballaget och, som

nämnts ovan, krav på att virke som används vid återuppbyggnad eller reparation av träemballage ska ha behandlats och märkts enligt normen. Normen ISPM 15 innehåller även krav på åtgärder i det fall märkning i enlighet med normens krav saknas. Om det i fråga om reparerat eller återuppbyggt träemballage är oklart om samtliga komponenter i träemballaget behandlats enligt ISPM 15 ställs enligt normen kravet att enheten behandlas på nytt och märks i enlighet med denna. Tidigare märkningar ska då utplånas eller på annat sätt avlägsnas från träemballaget. I annat fall ska träemballaget destrueras eller på annat sätt hindras från att användas i internationell handel.

Även i direktivet finns krav på åtgärder vid brister i eller avsaknad av sundhetsintyg. Om det vid kontroll, enligt artikel 13.1 ii) i direktivet, av reglerade växter och växtprodukter som importeras från tredjeland påvisas att sundhetsintyget inte uppfyller direktivets krav ska medlemsstaten enligt artikel 13c.7 vidta åtgärder. Dessa åtgärder kan bl.a. innebära att sundhetsintyget ska ogiltigförklaras. När det gäller den inre marknaden finns i artikel 12 i direktivet regler som ska säkerställa att kraven på växtpass uppfylls. Om det finns risk för spridning av växtskadegörare ska medlemsstaten besluta om behandling, borttransport, specificerad användning eller destruktion av de reglerade föremålen (se artikel 11.3).

När det gäller brister i sundhetsintyg kan det exempelvis bestå i att det är felaktigt utformat eller placerat, att det saknar uppgifter eller innehåller felaktiga sådana eller att sundhetsintyget inte överensstämmer med det föremål intyget gäller. Brister i ett sundhetsintyg innebär en risk att föremålet hyser växtskadegörare vilket i sin tur medför en risk för spridning av skadegörare. Som exempel kan nämnas träemballage som importeras från tredjeland och som saknar sundhetsintyg i form av giltig märkning.

Den närmare regleringen av de krav på åtgärder som följer av normen och direktivet vid brister i eller avsaknad av sundhetsintyg bör lämpligen göras i myndighetsföreskrifter. Avlägsnande av sundhetsintyg torde i de flesta fall gälla föremål som är märkta

med sådant intyg. Ett avlägsnande kan ske med flera olika tekniska metoder. För fall då sundhetsintyget inte utgörs av en märkning utan av ett till växten eller växtprodukten fogat dokument bör det finnas en möjlighet att ogiltigförklara detta. Ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om att avlägsna eller ogiltigförklara sundhetsintyg bör således införas i växtskyddslagen.

Vidare bör för att uppfylla de krav i normen och i direktivet som redovisas ovan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om användning, behandling eller förstöring och andra liknande åtgärder avseende växt, växtprodukt eller annat föremål vid brister i, eller avsaknad av ett sundhetsintyg.

I växtskyddslagen finns det i dag, i det fall någon underlåter att vidta en av myndighet ålagd åtgärd för att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare, en möjlighet för myndigheten att verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad. Med hänsyn till risken för spridning av växtskadegörare bör en sådan möjlighet för myndigheten att vid underlåtenhet vidta åtgärder finnas även vid brister eller avsaknad av sundhetsintyg. En sådan bestämmelse bör införas i växtskyddslagen.

Med hänsyn till de växtskyddsrisiker som nämns ovan bör beslut om åtgärder på grund av brister i sundhetsintyg gälla omedelbart, om inte annat bestämts.

Hantering av sundhetsintyg

I växtskyddslagen finns i dag ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om sundhetsintyg. Behov av att meddela föreskrifter om sundhetsintyg finns inte enbart när det gäller intygens utformning och innehåll utan även sådant som exempelvis dess placering på föremål, avlägsnande från föremål eller överlämnande till myndighet för granskning. Det behöver också kunna

meddelas föreskrifter som klargör att det föremål intyget gäller inte får ändras på något sätt som kan påverka den växtskyddsrisik som föremålet medför efter det att sundhetsintyget utfärdats för föremålet. Regler kring märkning i samband med reparation och återuppbyggnad av träemballage finns i normen ISPM 15. I normen finns bl.a. krav på att förändringar av redan märkt träemballage endast får utföras av godkända företag, samt i vilka fall den befintliga märkningen kan fortsätta användas, respektive när den måste avlägsnas och ersättas av en ny.

Även i direktivet finns regler som syftar till att säkerställa att föremålet överensstämmer med sundhetsintyget. Vid import av växter och växtprodukter från tredjeland ska växtskyddsmyndigheten, enligt artikel 13a.1 b(ii) i direktivet, utföra identitetskontroll för att säkerställa att sändningen överensstämmer med det sundhetsintyg som utfärdats för den, och om sammansättningen förändrats jämfört med vad som angivits på sundhetsintyget avvisa sändningen (artikel 13c.7). Beträffande förflyttningar på den inre marknaden finns regler i direktivet för utfärdande av ersättningsväxtpass för fall där sändningar delats upp, slagits samman eller dess växtskyddsmässiga status förändrats (artikel 10.3). Ovan nämnda krav genomförs lämpligen i myndighetsföreskrifter. Bemyndigandet bör därför förtydligas till att avse även föreskrifter avseende hanteringen av sundhetsintyg.

Sundhetsintyg vid förflyttning av växter och växtprodukter

Av artikel 10.2 i direktivet framgår att det ställs krav på att vissa växter och växtprodukter åtföljs av växtpass vid förflyttning inom gemenskapen, med undantag av lokala förflyttningar som inte innebär fara för spridning av skadegörare. Växtpasset är en officiell deklaration som utvisar att växten eller växtprodukten ifråga ingått i ett officiellt system för kontroll av produktion och att den uppfyller direktivets krav på exempelvis ursprung, odlingsbetingelser samt behandling mot växtskadegörare.

Växtpass utgör ett sundhetsintyg i växtskyddslagens mening. I dag finns bestämmelser i växtskyddslagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna till en juridisk person att utfärda sundhetsintyg som krävs vid handel med växter eller växtprodukter eller vid utförsel av växter eller växtprodukter.

Ovan beskrivna regler i direktivet medför att det kan finnas krav på att i direktivet reglerade växter och växtprodukter åtföljs av sundhetsintyg även vid annan förflyttning än sådan som innebär utförsel eller som sker i samband med handel. Reglerna i direktivet medför också att det kan finnas krav på sundhetsintyg vid förflyttning av växter och växtprodukter inom medlemsstatens territorium. Reglerna i direktivet genomförs lämpligen genom myndighetsföreskrifter med stöd av befintligt bemyndigande. Det bör vidare införas en bestämmelse i växtskyddslagen som gör det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att överlämna till en juridisk person att utfärda sundhetsintyg som krävs vid all förflyttning av växter eller växtprodukter. I dag finns enligt växtskyddslagen möjlighet att överlämna till företag att utfärda sundhetsintyg som krävs vid handel och utförsel av växter eller växtprodukter.

4.4 Egenkontroll

Promemorians förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för företag som för exportändamål använder, producerar eller behandlar sådana växtprodukter av trä som kan hysa växtskadegörare att utöva en efter verksamhetens art lämpad egenkontroll av verksamheten.

Skälen för promemorians förslag

Frågan om egenkontroll är i dag inte reglerad i växtskyddslagen. I rapporten föreslås en bestämmelse som bemyndigar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om egenkontroll för företag som hanterar eller producerar växter, växtprodukter, träemballage, jord eller annat odlingssubstrat, mark, lokal, transportmedel, förpackning, redskap eller annat föremål som kan hysa växtskadegörare.

Föreskrifter om egenkontroll kan effektivisera såväl företagens som tillsynsmyndighetens arbete med att se till att verksamheten bedrivs enligt gällande regler. Det finns också möjlighet att egenkontroll kan innebära en mindre administrativ börda för företag jämfört med att motsvarande kontroll utförs av tillsynsmyndigheten. De nämnda fördelarna med egenkontroll är dock beroende av omständigheterna i det enskilda fallet såsom verksamhetens art, omfattningen av den kontroll tillsynsmyndigheten skulle behöva utöva i det fall föreskrifter om egenkontroll inte fanns samt vilka förberedelser som krävs inför myndighetens kontrollbesök. Ett annat skäl som kan tala för egenkontroll är att tillsynsmyndigheten praktiskt sett kan ha svårt att utöva kontinuerlig kontroll på alla de platser, t.ex. sågverk, där produktion av trävaror och andra produkter som kan hysa växtskadegörare sker. Med hänsyn till de möjliga fördelarna med egenkontroll bör en möjlighet att bemyndiga regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om sådan kontroll införas i växtskyddslagen. Föreskrifter om egenkontroll meddelas lämpligen av den myndighet som har att utöva tillsynen av verksamheten.

Behov av föreskrifter om egenkontroll bedöms främst föreligga för verksamheter där det finns krav på sundhetsintyg i form av sundhetscertifikat enligt växtskyddskonventionen. Sådant krav gäller för export av växtprodukter av trä, såsom exempelvis sågat virke och liknande, till tredjeland i de fall importlandet ställer krav i enlighet med växtskyddskonventionen. Sundhetscertifikat ska enligt växtskyddskonventionen utfärdas av landets

officiella växtskyddsmyndighet och uppgiften kan inte delegeras till annat organ. I Sverige är det Jordbruksverket som utfärdar sundhetscertifikat och som har att se till att växtskyddskonventionens krav är uppfyllda. Föreskrifter om egenkontroll inom detta område bedöms vara effektivt för såväl tillsynsmyndighetens som företagens verksamhet jämfört med om motsvarande kontroll utförs enbart genom kontrollbesök av tillsynsmyndigheten. Det ovan föreslagna bemyndigandet bör därför avgränsas på så sätt att det avser företag som bedriver verksamhet för exportändamål. För att omfatta relevant verksamhet inom området bör bemyndigandet, utöver produktion, även avse användning och behandling av växtprodukter av trä. Med behandling avses i detta sammanhang att produkten behandlas mot växtskadegörare, exempelvis genom att den upphettas. Föreskrifter om egenkontroll kan, även med den ovan beskrivna avgränsningen, komma att omfatta verksamheter av olika slag. Behovet av egenkontroll kan därmed variera avsevärt med hänsyn till verksamhetens art. I bemyndigandet i växtskyddslagen bör därför ställas krav på att föreskrifterna om skyldighet att utöva egenkontroll ska vara lämpliga i förhållande till verksamhetens art.

4.5 Straffbestämmelser

Promemorians förslag: Utfärdande av sundhetsintyg utan att uppgiften överlämnats till utfärdaren av regeringen eller den myndighet om regeringen bestämmer samt överträdelse av föreskrifter om villkor för överlämnande av uppgiften att utfärda sundhetsintyg straffbeläggs. Straffskalan ska vara böter.

Överträdelser av föreskrifter eller beslut som meddelats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om åtgärder vid brister eller avsaknad av sundhetsintyg straffbeläggs. Straffskalan ska vara böter.

Vidare straffbeläggs överträdelser av beslut eller föreskrifter som meddelats av regeringen eller den myndighet som

regeringen bestämmer om åtgärder avseende oreglerade växtskadegörare. Straffskalan ska vara böter.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande straffbestämmelser

Bestämmelser om straffrättsliga sanktioner finns i 10 § växtskyddslagen. Enligt bestämmelsen straffbeläggs överträdelse av skyldigheten att anmäla angrepp av växtskadegörare till myndighet (4 §), att vidta åtgärder för att bekämpa eller hindra spridning av växtskadegörare t.ex. genom kemisk bekämpning, smittrening av lokal eller redskap, destruktion av växt eller växtprodukt (5 §), att anmäla viss verksamhet till myndighet och att föra anteckningar om verksamheten (5 a §) samt att lämna tillträde till mark, byggnad eller transportmedel för att åtgärder enligt lagen ska kunna utföras (6 §). Vidare straffbeläggs enligt 10 § växtskyddslagen överträdelse av föreskrifter om sundhetsintyg (7 a §). Både uppsåtliga och oaktsamma brott är straffbelagda.

Utfärdande av sundhetsintyg

Växtskyddslagen innehåller i dag en bestämmelse som medger att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får överlämna till en juridisk person att utfärda sundhetsintyg. Så som anges i avsnitt 4.3 föreslås att bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om villkor för sådant överlämnande till juridisk person att utfärda sundhetsintyg.

Sundhetsintyg är av väsentlig betydelse när det gäller att bedöma vilka växtskyddsrisiker en växt eller växtprodukt innebär. Det är därför viktigt att sundhetsintygen är rätt utformade, innehåller rätt information och är relevanta för den växt eller växtprodukt de åtföljer. För att säkerställa att behöriga företag

utfärdar sundhetsintyg och för att säkerställa kvalitén i deras verksamhet bör det finnas administrativa eller straffrättsliga sanktioner mot obehörigt utfärdande av sundhetsintyg och mot överträdelse av villkor för överlämnade av uppgiften att utfärda sundhetsintyg. Mot bakgrund av hur sanktionssystemet i växtskyddslagen är konstruerat i dag och då det inte är möjligt att inom ramen för detta lagstiftningsärende göra en mer generell översyn av sanktionssystemet i lagen, föreslås att överträdelser av sådana föreskrifter och beslut straffbeläggs. Straffskalan bör, i likhet med vad som gäller i övrigt vid överträdelser av föreskrifter i växtskyddslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, sättas till böter.

Skyldighet att vidta åtgärder även avseende oreglerade växtskadegörare

I dag är överträdelse av skyldigheten att vidta åtgärder för att kartlägga, fastställa frihet från och kontrollera spridning av reglerade växtskadegörare straffbelagt enligt växtskyddslagen. De åtgärder som enskilda kan förpliktas att vidta och som därmed är relevanta i detta sammanhang gäller i första hand skyldighet att anmäla verksamhet till myndighet samt att föra anteckningar om verksamheten (5 a § första stycket 1). Överträdelse av dessa förpliktelser bör vara straffbelagda på samma sätt såväl avseende oreglerade som reglerade skadegörare. Med hänsyn till att det i straffbestämmelsen i växtskyddslagen i dag anges att överträdelse av föreläggande, föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 5 a § är någon ändring i växtskyddslagen inte nödvändig för att uppnå detta.

Användning av sundhetsintyg

Så som anges i avsnitt 4.3 finns behov av att meddela föreskrifter om sundhetsintyg, inte enbart när det gäller intygens utformning

och innehåll, utan även sådant som exempelvis dess placering på föremål, avlägsnande från föremål eller överlämnande till myndighet. I syfte att möjliggöra detta har bemyndigandet förtydligats så att det uttryckligen omfattar föreskrifter om sundhetsintygshantering. Förslaget innebär enbart ett förtydligande av vad som i praktiken gäller i dag och medför därmed inte någon utökning av det straffbara området.

Åtgärder vid brister eller avsaknad av sundhetsintyg

I avsnitt 4.3 föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om åtgärder i det fall det finns brister i eller saknas ett sundhetsintyg. De föreslagna åtgärderna är att avlägsna eller ogiltigförklara sundhetsintyg samt användning, behandling eller förstöring och andra liknande åtgärder avseende växt, växtprodukt eller annat föremål.

Så som anges ovan är sundhetsintyg av väsentlig betydelse när det gäller att bedöma vilka växtskyddsrisiker en växt eller växtprodukt innebär. Det är därför viktigt att sundhetsintygen är rätt utformade, innehåller rätt information och är relevanta för den växt eller växtprodukt de åtföljer. Brister i eller avsaknad av sundhetsintyg innebär att växten eller växtprodukten ifråga kan innebära en växtskyddsrisk. Det är således angeläget från växtskyddssynpunkt att föreskrifter och beslut angående åtgärder vid brister i eller avsaknad av sundhetsintyg följs. Som ovan anförts skulle införandet av administrativa sanktioner för sådana överträdelse stämma mindre väl överens med hur sanktionssystemet i växtskyddslagen är uppbyggt i dag. Det föreslås därför att överträdelse av sådana föreskrifter och beslut straffbeläggs. Straffskalan bör, i likhet med vad som gäller i övrigt vid överträdelse av föreskrifter i växtskyddslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, sättas till böter.

Egenkontroll

I avsnitt 4.4 föreslås ett bemyndigande som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om skyldighet för företag som för exportändamål använder, producerar eller behandlar växtprodukter av trä som kan hysa växtskadegörare att utöva en efter verksamhetens art lämpad egenkontroll av verksamheten.

Bakgrunden till den föreslagna bestämmelsen är att det vid export till tredjeland av växtprodukter av trä, så som exempelvis sågat virke, ofta från importlandet ställs krav på att produkten har sundhetscertifikat i enlighet med växtskyddskonventionen. Sådana certifikat utfärdas i Sverige av Jordbruksverket. För att säkerställa att de exporterande företagen uppfyller de krav som ställs i konventionen för sundhetscertifikat kan det finnas behov av interna kvalitetssäkringssystem i form av egenkontroll. I det fall det exporterande företaget inte uppfyller konventionens krav kan inte sundhetscertifikat utfärdas och produkten följaktligen inte exporteras till mottagarländer som ställer krav på sådant certifikat. Någon straffrättslig sanktion vid överträdelse av föreskrifter om egenkontroll bedöms därmed inte vara nödvändig.

Översyn av sanktionssystemet

Inom EU pågår för närvarande en översyn av reglerna inom växtskyddsområdet. Detta kan antas leda till att även en översyn måste göras av nationella regler inom växtskyddsområdet under de närmaste åren. I samband med en sådan översyn kan det finnas anledning att överväga om det straffrättsliga sanktionssystemet i växtskyddslagen helt eller delvis kan ersättas av administrativa sanktioner, som exempelvis sanktionsavgifter eller viten.

5 Konsekvenser

5.1 Inledning

De föreslagna ändringarna i växtskyddslagen påverkar de företag, markägare och privatpersoner som hanterar växter och växtprodukter som kan hysa växtskadegörare som kan orsaka allvarlig skada. Förslagen är huvudsakligen en anpassning till EU-direktiv på området, vilka Sverige som medlemsstat är skyldig att genomföra, och andra internationella åtaganden som Sverige tillträtt. Det föreslås även att det införs en möjlighet att meddela föreskrifter om egenkontroll för företag som exporterar växtprodukter av trä. Ett flertal av de föreslagna reglerna avser hanteringen av träemballage, vilket utgör en växtprodukt i växtskyddslagens mening.

Träemballage används för många olika slag av varor och transporter och ett stort antal länder har infört kraven i normen ISPM 15 i sin importlagstiftning. EU har, när det gäller import från tredjeland, gjort det från och med den 1 mars 2005 genom Kommissionens direktiv 2004/102/EG av den 5 oktober 2004 om ändring av bilagorna II, III, IV och V till rådets direktiv 2000/29/EG om skyddsåtgärder mot att växtskadegörare på växter eller växtprodukter förs in till gemenskapen och mot att de sprids inom gemenskapen (EGT L 309, 6.10.2004, s. 9). Genom Sveriges tillträde till den internationella växtskyddskonventionen (IPPC) finns en skyldighet att beakta kraven i normen ISPM 15 även vid export. Även enligt Världshandels-

organisationens avtal om sanitära och fyto sanitära frågor (SPS-avtalet) ska tillgängliga internationella standarder följas, för att tillgodose principen om harmonisering. Sverige har således en skyldighet att beakta kraven i normen ISPM 15 bl.a. när det gäller träemballage som tillverkas, repareras eller återuppbyggs i Sverige.

Konsekvenserna av förslagen kan bedömas för de företag som handlar med sågade trävaror och som hanterar träemballage. I framtiden kan även andra företag påverkas men vilka dessa företag är och hur stora konsekvenserna skulle bli går inte att skatta, eftersom det inte går att bedöma vilka nya växtskadegörare som kommer in i Sverige i framtiden och i vilken omfattning det i så fall sker. Förslagen påverkar även tillsynsmyndigheten, Jordbruksverket. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2013.

5.2 Bemyndigande om definitionen av växtprodukt (avsnitt 4:1)

Förslaget

Föreslaget innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om vad som avses med växtprodukt.

Konsekvenser

Förslaget är ett förtydligande av gällande regler och praxis och bedöms därför inte innebära några konsekvenser för berörda företag eller myndigheter.

5.3 Bemyndigande om åtgärder mot växtskadegörare som inte är reglerade (4:2)

Förslaget

Förslaget innebär att den myndighet som regeringen bestämmer ska få besluta om att åtgärder får vidtas avseende kartläggning, fastställande av frihet från, kontroll av spridning samt förhindrande av spridning av växtskadegörare som inte är reglerade.

Konsekvenser

Förslaget innebär inga större förändringar på kort sikt. Beroende på framtidens växtskyddsläge kan företagen påverkas genom att behovet av förebyggande åtgärder avseende icke reglerade växtskadegörare kan komma att öka, även nya företag inom andra branscher än i dag kan komma att bli föremål för åtgärder kopplade till växtskadegörare. Det är dock mycket svårt att i dagsläget bedöma storleken på de framtida konsekvenserna för företagen och tillsynsmyndigheten eftersom förekomsten av växtskadegörare är svår att förutsäga.

5.4 Sundhetsintyg (avsnitt 4.3)

Förslaget

Förslaget innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om att avlägsna eller ogiltigförklara sundhetsintyg vid brister i sådant intyg samt om användning, behandling eller förstöring och andra liknande åtgärder avseende växt, växtprodukt eller annat föremål vid brister eller avsaknad av sådant intyg. Förslaget innebär att också de företag som reparerar eller återuppbygger träemballage, ska ha rätt att utfärda sundhetsintyg

förutsatt att de uppfyller givna villkor. Konsekvenserna av nämnda förslag redogörs det för nedan.

Vissa av de föreslagna reglerna bedöms inte medföra några konsekvenser. Således föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om användningen av sundhetsintyg. Detta är ett förtydligande av befintligt bemyndigande och bedöms därmed inte medföra några konsekvenser. Vidare föreslås att möjligheten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att överlämna till företag att utfärda sundhetsintyg utvidgas till att omfatta all förflyttning av växter eller växtprodukter där sundhetsintyg krävs. Detta förslag är ett förtydligande av gällande praxis och bedöms därför inte innebära några konsekvenser för berörda företag eller myndighet. En bestämmelse i växtskyddslagen som gör det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undersökning av sundhetsintyg införs. Detta förslag är också ett förtydligande av gällande regler och praxis och bedöms därför inte innebära några konsekvenser för berörda företag eller myndigheter. En bestämmelse om att myndigheten får lov att verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad bör införas i de fall brister eller avsaknad av sundhetsintyg påträffats. Konsekvenserna för berörda företag och myndighet förväntas bli försumbara eftersom myndigheten endast i undantagsfall kommer att verkställa sådana åtgärder.

Syftet med förslaget

Normen avseende regler för träemballage i internationell handel, ISPM 15, reviderades 2009 och krav infördes på behandling och märkning av träemballage som återanvänds, repareras eller återuppbyggs. För att uppfylla normen måste den nationella växtskyddsmyndigheten, dvs. Jordbruksverket, ha möjlighet att kräva att endast sådant virke som behandlats enligt kraven i ISPM 15 används för reparationen av träemballage. När behand-

lat virke används måste varje del vara individuellt märkt enligt ISPM 15. Vid avsaknad av eller brister i föreskriven märkning, måste växtskyddsmyndigheten, dvs. för svensk del Jordbruksverket, därför kunna ställa krav på användning och borttagande av sundhetsintyg i form av märkning samt förstöring eller återbehandling av träemballage.

Vidare är enligt artikel 12 i direktivet medlemsstaterna skyldiga att organisera officiella kontroller för att säkerställa att reglerade växter och växtprodukter uppfyller kraven bl.a. avseende sundhetsintyg. Det är därför viktigt att det går att undersöka sundhetsintygen som hör till växter eller växtprodukter för att fastställa vilka risker dessa föremål kan innebära och därmed uppfylla de krav på kontroll som direktivet innebär. Detta gäller även då sundhetsintyget förvaras på en annan plats än växten eller växtprodukten ifråga. Möjligheten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att överlämna till företag att utfärda sundhetsintyg utvidgas till att omfatta sundhetsintyg som krävs vid förflyttning av växter eller växtprodukter. Motivet till förändringen är att det i artikel 10.2 i direktivet ställs krav på att vissa växter och växtprodukter åtföljs av växtpass vid förflyttning inom gemenskapen, med undantag av lokala förflyttningar som inte innebär fara för spridning av skadegörare. Det bedöms därmed vara lämpligt att sådana sundhetsintyg kan utfärdas av företagen. Bestämmelsen om att myndigheten får lov att verkställa åtgärden på den försumliges bekostnad i de fall brister eller avsaknad av sundhetsintyg påträffats syftar till en bättre efterlevnad av reglerna.

Berörda företag

De företag som skulle bli berörda av förslaget är främst de företag som i dag reparerar träemballage och till vilka Jordbruksverket inte överlämnat uppgiften att utfärda sundhetsintyg, exempelvis genom märkning i enlighet med ISPM 15. Norske veritas har 46 stycken svenska företag som uppfyller reparations-

standarden för EUR-pall. Utav dessa företag är det 27 företag som inte har rätt att märka reparerat träemballage enligt ISPM 15. Sannolikt är det huvudsakligen dessa företag som kommer att beröras av förslaget.

Konsekvenser för företagen

De reparatörer som i dag inte har rätt att utfärda sundhetsintyg kan skaffa sig en sådan rätt alternativt arbeta enbart med sådana träemballage som inte har en ISPM 15-märkning eller utplåna märkningen från emballagen. Jordbruksverkets avgifter för företag som ansöker om rätt att få utfärda sundhetsintyg är; 1 000 i startavgift, 3 000 kr vid beslut om överlämnande av uppgiften att utfärda sundhetsintyg samt 4 600 kronor i årlig avgift. Om företaget blir helt eller delvis underkänt vid tillsyn tillkommer tillsynskostnader. För de företag som har rätt att utfärda sundhetsintyg så tillkommer även en arbetskostnad (0,5-1 kr) för att märka den träbit som tillförs det reparerade emballaget. Kostnader för spårbarhetssystem för virke till, inom och från företaget tillkommer för de företag som inte redan har lednings- eller kvalitetssäkringssystem som säkerställer detta. Därutöver tillkommer på företagen också vissa administrativa kostnader förknippade med att hantera en ansökan till Jordbruksverket och därtill knutna tillsynsbesök. De företag som i stället för att skaffa sig rätt att utfärda sundhetsintyg väljer att utplåna märkningen kommer att få en kostnad för detta arbete.

Konsekvenser för berörd myndighet

Förslaget innebär att den berörda myndigheten kommer att få ökade kostnader för tillsyn av de företag som reparerar träemballage.

5.5 Bemyndigande om egenkontroll för företag med export till tredjeland (avsnitt 4:4)

Förslaget

Förslaget innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för företag som för exportändamål använder, producerar eller behandlar växtprodukter av trä som kan hysa växtskadegörare, att utöva en efter verksamhetens art lämpad *egenkontroll* av verksamheten.

Med export avses export till länder utanför EU, dvs. till tredjeland. I begreppet växtprodukter av trä ingår även träemballage. Växtprodukter av trä benämns nedan som träprodukter.

Syftet med förslaget

Vid export är det viktigt att företagen följer mottagarlandets krav på kontroll av spridningen av växtskadegörare. För att underlätta den internationella handeln finns internationella normer för hur växtskydds krav ska få ställas vid handelsutbyten. Om normerna följs ska mottagarlandet acceptera exportsändningarna utan ytterligare krav. Det gäller att det svenska systemet för kontroll av att mottagarlandets krav är uppfyllda, har hög trovärdighet. Det gäller för såväl anslutna företag som ansvarig myndighet. Systemet måste ha hög transparens och tydlighet, med möjligheter till uppföljning samt vid behov även sanktionsmöjligheter mot företag som inte uppfyller aktuella normer.

Förslaget innebär att kraven på företagen vid utfärdande av sundhetscertifikat vid export av träprodukter kommer att förtydligas genom myndighetsföreskrifter. Förtydligandet avser bl.a. kraven på företagets hantering av träprodukter inklusive dokumentation av flödet av träprodukter till och från företagets anläggningar men även inom en anläggning samt träproduktens

ursprung. Genom egenkontrollen, kontrolleras företagens rutiner och dokumentation kring beställning, kontroller i produktionen, kontroller av märkning samt åtgärder vid felleverans och konstaterade avvikelser.

Förslaget är i linje med de krav på spårbarhet som finns i den internationella normen ISPM 15 för träemballage. Andra relevanta normer för att hindra spridningen av växtskadegörare vid export av träprodukter är ISPM 7 för exportkontroll och ISPM 12 för utfärdande av sundhetscertifikat. Förslaget ger företagen såväl som den berörda myndigheten bättre förutsättningar att uppfylla dessa krav och det blir en tydligare koppling mellan sundhetscertifikaten och de varor som exporteras till tredjeland.

Alternativa lösningar eller inte reglera alls

Att inte reglera alls, innebär att dagens situation bibehålls. I dag bedömer Jordbruksverket de företag som exporterar träprodukter med krav på sundhetscertifikat vid ansökan samt de företag som ansöker om rätt att utfärda sundhetsintyg genom s.k. ISPM 15-märkning. Det finns inga internationella regler för de krav som ställs på företagen. Det är upp till myndigheten att göra bedömningen utifrån kraven på rutiner för hantering och spårbarhet som finns i internationella normer. Denna situation kan påverka exporten från Sverige till länder utanför EU om importerande länder inte har förtroende för det svenska kontrollsystemet. Något som i dagsläget inte är fallet men som på sikt skulle kunna inträffa och då få drastiska konsekvenser för Sveriges stora export av träprodukter.

Alternativet att utöka växtskyddsmyndighetens kontroller för att upprätthålla förtroendet för kontrollsystemet skulle innebära orimligt stor arbetsbelastning för myndigheten, men även för de kontrollerade företagen. Till exempel skulle fler fysiska kontroller behöva göras av träprodukter, inkl. träemballage, vid export till ett land utanför EU. I praktiken innebär det att det skulle behövas en fast stationerad kontrollant på varje anläggning

som använder, producerar eller behandlar träprodukter för export till tredjeland men även hos företag som använder träemballage vid export till tredjeland. Något som dagens växtskyddsmyndighet inte är dimensionerad för.

Berörda företag

De företag som skulle bli berörda av förslaget om egenkontroll vid export till tredjeland är främst företag som producerar eller behandlar träprodukter, t.ex. sågverk och hyvlerier men även företag som producerar eller reparerar träemballage. Förslaget kommer även att påverkar företag som i sin export till tredjeland använder träemballage.

Ungefär 900 företag har idag rätt att utfärda sundhetsintyg genom att ISPM 15-märka sina produkter. Av dessa är ca 200–250 sågverk och hyvlerier, resten är företag som producerar eller reparerar träemballage. Det tillkommer ett 40-tal företag varje år och ett 30-tal avanmäls årligen, till detta kommer ett 40-tal uppdateringar och förändringar per år. Många av de stora exportföretagen har rätt att utfärda sundhetsintyg genom att ISPM 15-märka sitt träemballage, t.ex. ABB, SSAB, Scania och Volvo. Dessa företag använder träemballage i stor omfattning och reparerar ofta sitt träemballage i egen regi. Ungefär 70–80 sågverksföretag ansöker varje år om sundhetscertifikat vid export av träprodukter till tredjeland. Totalt utfärdas årligen 4 000–4 500 sundhetscertifikat kopplade till export av sågade trävaror.

Konsekvenser för företagen

Förslaget innebär att företagen måste ha kontroll över rutiner för hanteringen och flödet av träprodukter. Det innebär att företagen ska ha ett system för dokumentation som visar hur träprodukten har hanterats och deras ursprung (spårbarhet). Före-

tagen måste kunna beskriva sitt produktionssystem och interna kontroller och även förbinda sig att upprätthålla systemen, för att motsvara dessa krav. Exempel på hur dessa krav kan uppnås är att företagen har ett kvalitets- eller miljöledningssystem, eller att företaget för en loggbok över träets hantering och ursprung. Kraven kommer att anpassas till verksamhetens typ och omfattning samt till storleken på företaget.

Många av de stora företagen uppfyller redan i dag kraven på system för kvalitets- och miljöledning eftersom de är anslutna till olika certifieringssystem, t.ex. PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes), FSC (Forest Stewardship Council) och CoC (Chain of Custody). Spårbarhetsstandarden CoC innehåller minimikrav på ledningssystem som ska vara anpassat till den typ och omfattning av verksamhet som utförs. CoC är mycket känd och använd inom skogsbruket och skogsindustrierna. Från och med 2012 måste dessutom alla sågverk som producerar konstruktionsvirke ha ett ledningssystem för att hantera kraven i standarden EN14081 på kvalitets-sortering för CE-märkning av konstruktionsvirke. Även de företag som har rätt att utfärda sundhetsintyg genom ISPM 15-märkning kommer att uppfylla de kommande kraven på egenkontroll.

Tidigare var det främst de stora företagen som certifierade sig, men i och med att antalet importländer som kräver kvalitets- eller miljöcertifiering ökar, är det numera vanligt att även små företag certifierar sig. Det innebär att antalet företag som redan i dag har system som skulle kunna vara användbara vid en egenkontroll är stort och konsekvenserna av förslaget för dessa företag kommer att vara små. Det går dock inte att i dagsläget skatta antalet företag som saknar relevant kvalitets- och miljöledningssystem men som skulle komma att bli berörda av kraven för egenkontroll.

Förslaget innebär endast ett bemyndigande för att meddela föreskrifter om kraven för företagens rutiner och dokumentation. I dagsläget är dessa krav inte fastställda i detalj men kraven kommer att anpassas till verksamhetens typ och omfatt-

ning samt till storleken på företaget. Detta gör att det i dagsläget inte är möjligt att skatta tidsåtgången eller kostnaden för företag, som i dag inte skulle ha godkända rutiner eller dokumentation, att skapa sådana så att de uppfyller de kommande kraven.

Administrativa kostnader

Förslaget innebär initialt en tillkommande administrativ engångskostnad för de företag som inte uppfyller de kommande kraven för egenkontroll, men den bedöms som liten eftersom merparten av de företag som troligen kommer att bli berörda redan följer dessa regler. Nya tillkommande företag skulle oberoende av förslaget behövt ansöka om sundhetscertifikat för sina produkter och de skulle i denna ansökan behöva beskriva sina rutiner, system och dokumentation.

Företagen förbinder sig att tillhandahålla rutiner för egenkontrollen och hålla dessa uppdaterade. Det innebär en viss ökning i de årliga administrativa kostnaderna för de företag som i dag inte har kvalitets- och miljöledningssystem. För övriga företag innebär förslaget inga extra administrativa kostnader eftersom de redan har system som kan användas vid egenkontrollen. För att undvika extra administrativa kostnader är det viktigt att företagen samordnar systemet för egenkontrollen med övriga kvalitets- och miljöledningssystem. Eftersom reglerna inte är fastställda i detalj går det inte att skatta storleken på de administrativa kostnaderna för företagen.

Konkurrensförhållanden

Förslaget innebär att det svenska systemet för kontroll avseende växtskadegörare förbättras och görs mer transparent och tydligt. Det innebär att företag med export till tredjeländ kan informera potentiella importländer om gällande svenska regler för träprodukter och att produkter från Sverige inte utgör någon

risk avseende spridning av växtskadegörare. Det innebär att dessa företag har en konkurrensfördel gentemot företag från länder med sämre system för förhindrande av spridning av växtskadegörare.

Små företag

Det ska vara en efter verksamhetens art lämpad egenkontroll. Kraven på hantering och spårbarhet ska därmed vara anpassade till den typ och omfattning av verksamhet som utförs. Det innebär att kraven på små företag inte kommer att vara lika omfattande som för medelstora och stora företag. Ett exempel på hur en sådan anpassning kan se ut är spårbarhetsstandarden (CoC) inom skogsbruket och skogsindustrierna som innehåller minimikrav på ledningssystem som är anpassade till den typ och omfattning av verksamhet som utförs. Det gör att konsekvenserna av förslaget för små företag bedöms komma att stå i proportion till verksamhetens omfattning.

Konsekvenser för berörd myndighet

Förslaget innebär att den berörda myndigheten initialt måste utarbeta kraven på företagen avseende egenkontrollen. Det kan handla om företagets rutiner och dokumentation kring beställning, kontroll i produktionen, kontroll av märkning, åtgärder vid felleverans och konstaterade avvikelser.

Dessutom måste en bedömning göras av alla företag som ska använda sig av systemet med egenkontroll. Eftersom myndigheten redan i dag gör en liknande bedömning vid utfärdande av sundhetscertifikat avseende sågade trävaror samt att många företag har rätt att utfärda sundhetsintyg genom ISPM 15-märkning kommer bedömningen av om företagen uppfyller kraven för egenkontroll inte att vara särskilt omfattande.

På längre sikt kommer förslaget att innebära att den berörda myndigheten kommer att få tydligare riktlinjer att arbeta utifrån och ökade befogenheter att kontrollera att företagens rutiner uppfyller kraven. Det i sin tur innebär att myndighetens kunskap om företagens arbete för att förhindra spridningen av växtskadegörare ökar. Resurserna kan då koncentreras till områden och företag med störst risk för spridning av växtskadegörare. Hela systemet för kontroll av växtskadegörare kommer att bli mer effektivt.

5.6 Straffbestämmelser och sanktioner (avsnitt 4.5)

Förslaget

Förslaget innebär att det blir straffbart att utfärda sundhetsintyg utan att utfärdaren fått uppgiften överlämnad till sig. Vidare innebär förslaget att det straffbara området utökas också något genom att överträdelse av föreskrifter om åtgärder vid brister eller avsaknad av sundhetsintyg samt överträdelse av föreskrifter om villkor för överlämnande av uppgiften att utfärda sundhetsintyg är straffbelagda. Straffskalan är böter.

Konsekvenser

Förslaget kommer att innebära visst ökat arbete för de rättsvårdande myndigheterna. Bedömningen är att den ökningen kommer att vara marginell, vilket gör att kostnaden med anledning av detta förslag bedöms vara försumbar.

6 Författningskommentar

1 §

Paragrafens *andra stycke* har ändrats. Ändringen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om vad som avses med växtprodukt. I paragrafen har vissa redaktionella ändringar gjorts. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.1.

1 a §

Paragrafen är ny. I bestämmelsens *första stycke* anges förutsättningarna för att åtgärder enligt växtskyddslagen ska få vidtas mot växtskadegörare. Således anges att åtgärder får vidtas i fråga om växtskadegörare som finns angivna i föreskrifter och att sådana föreskrifter får meddelas endast beträffande växtskadegörare som allvarligt kan skada växt, växtprodukt, växtodling, skog eller annan mark. De angivna kraven för att åtgärder ska få vidtas motsvarar i sak 3 §, vilken upphävs. Bestämmelsen har ändrats på så sätt att åtgärderna inte, så som i 3 §, är begränsade till åtgärder för bekämpning.

I *andra stycket* anges att den myndighet som regeringen bestämmer får – om det föreligger särskilda skäl – meddela föreskrifter och besluta om åtgärder som avses i 5 och 5 a §§ även beträffande växtskadegörare som inte finns angivna i föreskrifter sedan tidigare. Det gäller således dels åtgärder för bekämpning och för att hindra spridning av sådana växtskadegörare vid konstaterade utbrott. Dels åtgärder för att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från och kontrollera spridning av växtskadegörare beträffande växtskadegörare som inte anges i

föreskrifter. Särskilda skäl kan exempelvis vara att det föreligger ett brådskande behov av att vidta förebyggande åtgärder beträffande en nyupptäckt växtskadegörare eller växtskadegörare som inte tidigare förekommit i landet och som inte är reglerad sedan tidigare. Nuvarande 3 § andra stycket ger endast möjlighet till åtgärder för bekämpning och för att hindra spridning av oreglerade växtskadegörare och det krävs då enligt bestämmelsen att det föreligger synnerliga skäl för att beslut om sådana åtgärder ska få fattas.

Vidare anges i andra stycket att föreskrifter och beslut enligt 5 §, dvs. åtgärder för att bekämpa och hindra spridning av växtskadegörare, ska vara tidsbegränsade. Denna regel motsvarar i sak vad som anges i 3 § andra stycket angående tidsbegränsning med den ändringen att den uttryckliga tidsgränsen om tre månader för den tid som ett beslut högst får gälla tagits bort. I bestämmelsen har förtydligats att bemyndigandet, förutom beslut, avser att meddela föreskrifter.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.2.

5 §

Paragrafens *första stycke* har ändrats på så sätt att hänvisning görs till 1 a §. Ändringen är en följd av att 3 § upphävs och ersätts av 1 a §. Därutöver har redaktionella ändringar gjorts i paragrafen.

5 a §

Paragrafens *första stycke* har ändrats på så sätt att hänvisning görs till 1 a §. Ändringen är en följd av att 3 § upphävs och ersätts av 1 a §.

Vidare har i punkten 2 gjorts ett tillägg som innebär att undersökning av sundhetsintyg är en åtgärd som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om. Därutöver har redaktionella ändringar gjorts i paragrafen. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.3.

6 b §

Paragrafen är ny. Bestämmelsen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för företag att utöva egenkontroll av verksamheten. Vidare innehåller bestämmelsen begränsningar för vilka verksamheter som omfattas av bestämmelsen. Det ska således vara fråga om företag som för exportändamål använder, producerar eller behandlar växtprodukter av trä. Produktion inbegriper även reparation av växtprodukter så som exempelvis träemballage. Med uttrycket behandla avses att produkten behandlas mot växtskadegörare, exempelvis värmebehandling genom att produkten upphetas till viss temperatur.

I bestämmelsen ställs även krav på att föreskrifter om skyldighet att utöva egenkontroll ska vara lämpliga i förhållande till verksamhetens art. Behovet av egenkontroll i den aktuella typen av verksamhet ska således beaktas.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.4.

7 §

Paragrafens *första stycke* har ändrats på så sätt att hänvisning görs till 7 a §. Ändringen är en följd av att det i 7 a § införts skyldigheter som kan åläggas enskilda. Därutöver har redaktionella ändringar gjorts i paragrafen. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.4.

7 a §

Ändringen innebär att det i paragrafens *första stycke* förtydligas att bemyndigandet att meddela föreskrifter om sundhetsintyg även omfattar hanteringen av dessa intyg. Ändringen innebär inte någon ändring i sak i förhållande till gällande rätt. Vidare ändras första stycket på så sätt att det i första stycket 1 och 2 införs ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om åtgärder vid brister i eller avsaknad av sundhetsintyg. Sådana brister kan exempelvis bestå i att sundhetsintyget har felaktig utformning eller placering, att det

innehåller felaktiga uppgifter, att det saknar uppgifter eller att sundhetsintyget inte överensstämmer med det föremål intyget åtföljer. Åtgärderna i första stycket 1 avser sundhetsintyget i sig. Således anges i första stycket 1 åtgärderna avlägsna och ogiltigförklara. Att avlägsna sundhetsintyg kan bl.a. komma ifråga när intyget är märkt på ett föremål och avlägsnandet kan då ske genom att det exempelvis slipas bort eller övermålas. Åtgärderna i första stycket 2 avser föremålet som kan hysa växtskadegörare. I första stycket 2 anges således åtgärderna användning, behandling och förstöring eller liknande avseende växt, växtprodukt eller annat föremål som kan hysa växtskadegörare. Med behandling avses att föremålet behandlas mot växtskadegörare, exempelvis kan detta ske genom värmebehandling där produkten upphettas till viss temperatur. Med liknande åtgärd avses andra åtgärder för att hindra spridning av växtskadegörare såsom exempelvis att kvarhålla en sändning på viss plats, att kräva övertäckning, förvaring på säker plats eller deponering genom nedgrävning på säker plats.

Ändringen i *andra stycket* innebär att det blir möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att överlämna till en juridisk person att utfärda sundhetsintyg vid alla typer av förflyttning av växter och växtprodukter där sådant intyg krävs. I dagsläget ger växtskyddslagen möjlighet till överlämnande av den uppgiften endast beträffande förflyttning som innebär utförsel av föremål. Det blir således möjligt att överlämna till företag att utfärda sundhetsintyg som kan krävas vid förflyttning inom landet av växter och växtprodukter. Därutöver har en redaktionell ändring gjorts i *andra stycket*.

Tredje stycket är nytt och har inte någon motsvarighet i nuvarande växtskyddslagen. Bestämmelsen innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om villkor för att överlämna till en juridisk person att utfärda sundhetsintyg. Sådana villkor kan exempelvis vara krav på att företaget ska ha viss utrustning och kompetens.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.3.

10 §

Paragrafen innehåller straffbestämmelser och ändras på så sätt att en fjärde punkt införs. Genom bestämmelsen i fjärde punkten straffbeläggs att uppsåtligen eller av oaktsamhet utfärda sundhetsintyg utan att utfärdaren fått uppgiften överlämnad till sig enligt den föreslagna bestämmelsen i 7 a § andra stycket. Straffskalan är böter. Därutöver har redaktionella ändringar gjorts i paragrafen. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.3.

11 §

Paragrafen ändras på så sätt att det i *femte stycket* anges att beslut som meddelats med stöd av 7 a § ska gälla omedelbart om inte annat bestämts. Därutöver har redaktionella ändringar gjorts i paragrafen. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 4.3.

Departementsserien 2012

Kronologisk förteckning

1. Nya regler om prospekt. Fi.
2. Specialist i allmänmedicin – en yrkeskvalifikation för läkare i allmänpraktik. S.
3. Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen. A.
4. Revision i finansiella företag. Fi.
5. Behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. A.
6. Patientrörlighet i EU
förslag till ny lag. S.
7. Fordonsrelaterade skulder. N.
8. Nationell samordning av hemslojden – en översyn av Nämnden för hemslojdsfrågor. Ku.
9. Karenstid för egenföretagare, m.m. S.
10. Blankning. Fi.
11. Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel. S.
12. En ny taltidningsverksamhet. Ku.
13. Ny bibliotekslag. Ku.
14. Skadestånd för miljöfarliga sjötransporter. Ju.
15. Bevakning ombord på svenska fartyg. N.
16. Genomförande av ändringsdirektiv 2011/62/EU. Förhindrande av förfalskade läkemedel i den lagliga försörjningskedjan. S.
17. Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen samt borttagande av automatiskt uppskov vid ansökan om nåd. Ju.
18. Convention on nuclear safety 2012 extra ordinary meeting.
The Swedish National Report. M.
19. Kroatiens anslutning till Europeiska unionen.
+ Bilagedel. UD.
20. Inspektionen för vård och omsorg – en ny effektiv tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård och socialtjänst. S.
21. Ny myndighet för infrastrukturfrågor för vård och apotek. S.
22. Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Tillträde till det andra tilläggsprotokollet. Ju.
23. Svenska miljömål – preciseringar av miljökvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål. M.
24. Utökad målgrupp för samhällsorientering. A.
25. Förstärkt skydd för arbetstagare med allmän visstidsanställning och vikariat. A.
26. Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m. S.
27. Utvidgad målgrupp för etableringslagen. A.
28. Genomförande av blåkortsdirektivet. Ju.
29. En gemensam inlämningsfunktion för skogsägare. L.
30. Fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom ekonomiska och monetära unionen. Fi.
31. App to date. Konsumenternas rättsliga ställning när varor eller tjänster betalas via telefonräkningen, m.m. Ju.
32. Internationella avecklingsmekanismen för FN:s brottmålsribunaler. Ju.
33. Ändringar med anledning av förordningen (EG) nr 1223/2009 om kosmetiska produkter. S.
34. Sekretess i det internationella samarbetet. Ju.
35. Behöriga företrädare för myndigheter. S.
36. Hälso- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd. S.
37. Ökning av aktiekapitalet i aktiemarknadsbolag. Ju.
38. Ändringar i växtskyddslagen. L.

Departementsserien 2012

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Skadestånd för miljöfarliga sjötransporter. [14]
Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen samt borttagande av automatiskt uppskov vid ansökan om nåd. [17]
Europarådskonventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Tillträde till det andra tilläggsprotokollet. [22]
Genomförande av blåkortsdirektivet. [28]
App to date. Konsumenternas rättsliga ställning när varor eller tjänster betalas via telefonräkningen, m.m. [31]
Internationella avvecklingsmekanismen för FN:s brottmålstribunaler. [32]
Sekretess i det internationella samarbetet. [34]
Ökning av aktiekapitalet i aktiemarknadsbolag. [37]

Utrikesdepartementet

- Kroatians anslutning till Europeiska unionen.
+ Bilagedel. [19]

Socialdepartementet

- Specialist i allmänmedicin – en yrkeskvalifikation för läkare i allmänpraktik. [2]
Patientörslighet i EU
förslag till ny lag. [6]
Karenstid för egenföretagare, m.m. [9]
Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel. [11]
Genomförande av ändringsdirektiv 2011/62/EU. Förhindrande av förfalskade läkemedel i den lagliga försörjningskedjan. [16]
Inspektionen för vård och omsorg – en ny effektiv tillsynsmyndighet för hälso- och sjukvård och socialtjänst. [20]
Ny myndighet för infrastrukturfrågor för vård och apotek. [21]

- Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m. [26]

- Ändringar med anledning av förordningen (EG) nr 1223/2009 om kosmetiska produkter. [33]

- Behöriga företrädare för myndigheter. [35]

- Hälso- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd. [36]

Finansdepartementet

- Nya regler om prospekt. [1]
Revision i finansiella företag. [4]
Blankning [10]
Fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom ekonomiska och monetära unionen. [30]

Landsbygdsdepartementet

- En gemensam inlämningsfunktion för skogsägare. [29]
Ändringar i växtskyddslagen. [38]

Miljödepartementet

- Convention on nuclear safety 2012
extra ordinary meeting.
The Swedish National Report. [18]
Svenska miljömål – preciseringar av miljökvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål. [23]

Näringsdepartementet

- Fordonsrelaterade skulder. [7]
Bevakning ombord på svenska fartyg. [15]

Kulturdepartementet

- Nationell samordning av hemslojden
– en översyn av Nämnden för hemslojdsfrågor. [8]
En ny taldningsverksamhet. [12]
Ny bibliotekslag. [13]

Arbetsmarknadsdepartementet

Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen. [3]

Behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. [5]

Utökad målgrupp för samhällsorientering. [24]

Förstärkt skydd för arbetstagare med allmän visstidsanställning och vikariat. [25]

Utvidgad målgrupp för etableringslagen. [27]